

İKİZTEPE KAZILARININ 1988 DÖNEMİ SONUÇLARI VE ÇEVRE ARAŞTIRMALARI

Prof. Dr. ÖNDER BİLGİ

İstanbul Üniversitesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı adına Türk Tarih ve Türkiye Turing ve Otomobil Kurumlarının da mali desteğinde geliştirilen 1988 dönemi İkiztepe sistematik arkeolojik kazıları ile İkiztepe kazılarına paralel olarak yürütülen Bafra Ovası ile Merzifon dolayları yüzey araştırmaları 13 Temmuz ile 6 Eylül tarihleri arasında, desinatör Halil Görgül, restoratör Tuncay Acar, fotoğraf uzmanı Gökhan Akman ile Edebiyat Fakültesi stajyer öğrencileri Ümit Bülbüloğlu, Ayşegül Kocaman, Filiz Süzan, Serpil Sandalcı, Oya Taştan, İlke Üstün ve İndiana Üniversitesi doktora öğrencisi M. Deirdre Beyer'den oluşan bir heyet tarafından gerçekleştirildi. İstanbul Arkeoloji Müzeleri müze araştırmacılarından Zeynep Kızıltan kazıda Bakanlık uzmanı olarak görev aldı. İstanbul Teknik Üniversitesi Doçentlerinden Dr. Emel Geçginli de İkiztepe metal buluntularının metalografik incelemelerini yapmak üzere kısa bir süre kazıya katıldı. Ayrıca, Göttingen Üniversitesi doçentlerinden Dr. Michael Schultz İkiztepe mezarlığında ortaya çıkartılan iskeletlerdeki hastalıkları saptamak için kısa bir süre İkiztepe'de çalışmalar yaptı.

İkiztepe'de 1988 dönemi kazıları 1987 yılında derinleşilmeye başlanılan D açmasının C-16, 17, 18/IV-10, 11, 12, 13 plankarelerinde sürdürüldü (Res. 1). 300 m².lik bir alanı kapsayan bu karelerde ortalama 50 cm derinleşildi ve Eski Tunç Çağı II kültür katına ait 3 mimari tabakayı temsil eden yer yer şiddetli yangınlar geçirmiş bastırılmış toprak tabanlar ve ahşap ev kalıntılarının izleri ile anıtsal boyutlardaki fırın kalıntılarına rastlandı (Res. 2). Bu fırınlardan bir tanesi C-16/IV-11 plankaresinin batı duvarına bitişik olarak ortaya çıktı. Halen kubbesi tahrib olmuş bulunan fırının tablası oval planlı olup, ağzı doğruya bakar. Fırın tablası, ağız tarafına doğru eğimlidir. Ağızın güney kesiminde tablaya bağlı ve olasılıkla el ıslatmak için kullanılmış, pişmiş toprak bir çanağın kalın bir sıvayla kaplanmasıyla oluşturulmuş bir çukur yer alır (Res. 3). Diğer bir fırın ise C-18/IV-10 ve 11 plankarelerinde bulundu. Bu fırının kubbesinin yi-

ne yaş ağaç dalları yardımıyla oluşturulduğu, fırın tablasının kenarlarında görülen belirli aralıklardaki deliklerden anlaşıldı (Res. 5). Her iki fırının da yapıların dışında yer aldığı, bastırılmış toprak tabanlar üzerinde saptanan karbonlaşmış ahşap kalıntılarının çevirdiği mekanlar dışında kalmalarından anlaşıldı (Res. 4).

Kazılar geliştirilirken moloz toprağı içinde bol miktarda çanak çömlek parçaları, tümlenebilen kaplar, tezgah ağırlıkları, ağırşaklar ve tezgah tarakları ele geçirildi.

Kazı çalışmalarına paralel olarak, İkiztepe'de ele geçirilen arsenli bakır eserlerin imal edilmiş oldukları bakır ve arsen metallerinin yataklarını, ergitme ocaklarını ve/veya atölyelerini saptamak için yapılan yüzey araştırmaları bu dönemde 3 aşamada gerçekleştirildi (Res. 6).

1. aşamada İkiztepe'nin güney kesiminde yer alan ve Doğanakya, Martıkale, Şeyhulaş, Gazibeyli, Darboğaz, Sarmaşık ve İkizpınar (Ayazma) köylerinin kapsadığı bölgede araştırmalar gerçekleştirildi. Ancak, yüzey araştırmasının amacına yönelik herhangi bir kalıntıya rastlanmadı. Bu arada İkizpınar köyünün Göçek mahallesi yakınındaki Çalmaşat Tepenin doğu yamaçlarında halen soyulmuş bulunan kayalara oyulmuş 11 adet küçük ve basit mezar görüldü. Bu mezarların Geç Roma Çağına ait olduğu anlaşıldı.

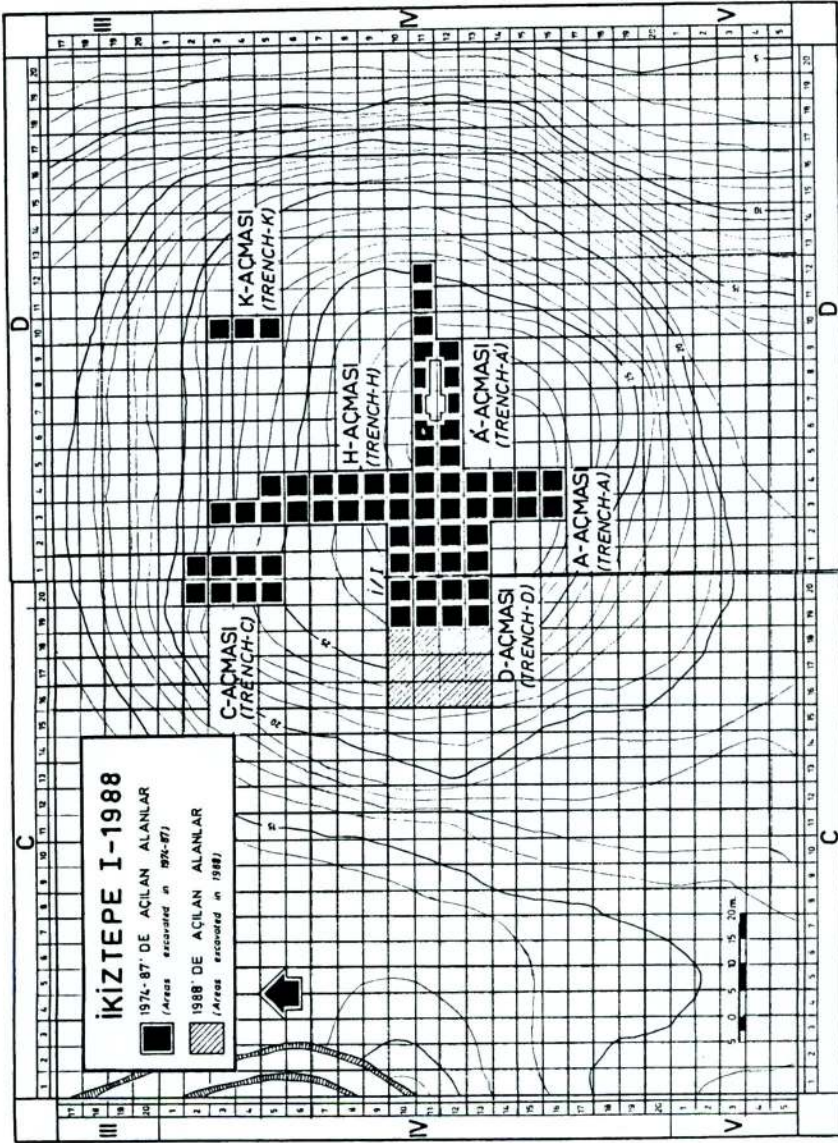
2. aşamada İkiztepe'nin güneydoğu kesimlerinde yer alan ve Lenger, Evrenuşağı, Sürmeli, Uluğaç, Ormancık, Kuşkayası, Çepinler, Domuzağlı (Esentepe), Çetirli pınar köyleri ile 19 Mayıs (Ballıca) ilçesi sınırları içinde kalan bölge araştırıldı. Bafra yöresinde Nebiyen olarak tanınan Bünyan Dağının eteklerine kadar gidildi. Fakat yine araştırmanın amacına yönelik herhangi bir kalıntıya rastlanmadı. Yerli halkla yapılan söyleşilerden de negatif cevaplar alındı.

3. aşamada yüzey araştırma gezisi daha önce bilim adamlarınca saptanan ve Merzifon ilçesinin 10 km. kadar kuzeyindeki Tavşan Dağında, Derealan köyü Büklüce Mahallesi sınırları içinde yer alan Bakırçay Vadisinde geliştirildi. 5 km uzunluğundaki dar vadinin ağaçlarla kaplı dik yamaçlarında maden galerilerine, ince akan çayın her iki tarafında da çok miktarda cüruf yığınlarına ve iki yerde de ergitme ocağı kalıntılarına rastlandı. Analizler için, yüzbinlerce tonu bulunan cüruf yığınlarından seçme örnekler alındı.

Bakırçay'dan sonra Gümüçhacıköy ilçesinin Gümüş Köyü sınırları içinde yer alan İnegöl Dağlarındaki gümüş ve arsen metallerinin çıkartıldığı söylenen bölgeye gidildi. Ancak, havanın kararması nedeniyle araştırmanın bu yerde gelecek yıllarda devam ettirilmesine karar verildi.

Önder Bilgi

Res. 2

Res. 3

Res. 4

Res. 5

